

Fylkesmannen Oslo og Viken

Oslo, 15. november 2019

Dette brevet sendes på vegne av:

DNT Vansjø, DNT Nedre Glomma, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Tistedalens Friluftslag, Naturvernforbundet i Østfold, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norges Jeger- og Fiskerforbund – Akershus, 4H Østfold, Norsk Ornitologisk forening avd. Østfold, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oslo og Akershus, Østfold Botaniske Forening, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslofjordens friluftsråd og Bærum Natur- og Friluftsråd.

Uttalelse til

Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket i Akershus og Østfold

Miljøkrav til kantsoner/bufferoner er et svært viktig virkemiddel for å forhindre partikkelavrenning, fange opp næringssalter og forhindre erosjon og dermed unngå at vannkvaliteten i vassdragene forringes. Vi mener det derfor er veldig viktig å ikke innskrenke disse kravene. Videre mener vi at alle vannforekomster som fortsatt er overbelastet pga. jordbruksavrenning bør ha miljøkrav 1-5 i og at vannrelaterte naturtyper og vannlevende rødlistede arter bør vektlegges i større grad.

Innledning

Klimaet vårt er i endring, og det merkes på mange områder. De siste årene har vi sett ekstrem tørke (2018) og nedbørsmønsteret bærer preg av mye regn på kortere tid, noe som igjen kan føre til mer flom og kraftigere erosjon. Temperaturene er jevnt over varmere enn tidligere. Klimaendringene med flomperioder, mer vind samt ekstrem tørke, får store konsekvenser på vannforekomstene våre, og dette må regionalt miljøkrav for landbruket i Akershus og Østfold ta opp i seg. Vanddirektivet gir oss mål for økologisk og kjemisk tilstand, og forskriften for Regionalt miljøprogram (RMP) bidrar til at målene nås. Kommuner og jordbrukere setter i gang og følger opp tiltakene, og sørger for at jordbruket bidrar til at miljømålene nås og vannkvaliteten blir bedre mange steder. Men med mer ekstrem tørke og nedbør, kan resultatene av tiltakene som gjøres la vente på seg. Det er derfor viktigere enn noen gang at kravene til landbruket opprettholdes og forsterkes der det er mulig. Om man lemper på kravene er vi redd for at dette går ut over vannkvaliteten og at miljømålene ikke blir nådd.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
ØSTFOLD

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
AKERSHUS

Kantsoner/buffersone

Det er ikke mulig å oppnå god elveøkologi uten naturlig vegetasjon langs våre vassdrag. Gode kantsoner kan forhindre at dyreplankton, bunndyr, elvemusling og fisk blir påvirket av partikkelavrenning fra for eksempel jordbruk. Det er av vesentlig betydning for livet i vassdragene at kantsonens vegetasjon ikke bare er et grønt dekke, men også omfatter busker og trær – aller helst store trær som henger utover vannoverflaten og dermed lager skygge og gjemmesteder for vannlevende organismer¹.

Fordeler med kantsoner:

- Hindrer partikkelavrenning
- Fanger opp næringssalter
- Hindrer erosjon
- Livsmiljø for arter
- Turområder
- Landskapshensyn

Kummer må også ha kantsoner

Mye av arealet på for eksempel Romerike er planert. Det er viktig at det stilles krav til at kummer også har kantsoner da dette kan hjelpe til med å filtrere vannet. Krav om vegetasjonssoner rundt kummer bør være på minst 2 meter i diameter.

Krav relatert til kantsoner/buffersone må ikke innskrenkes

I forslag til nye bestemmelser står følgende om vegetasjonssoner:

Vegetasjonsdekke: Gras, busker eller annen naturlig kantvegetasjon i en bredde på 6 meter eller areal i stubb opp til 20 meter fra vannet. En grasdekt sone på 6 meter kommer i tillegg til kravet om minimum 2 meter naturlig vegetasjon i forskrift om produksjonstilskudd mv. i jordbruket § 4 (§ 2 Definisjoner, punkt 3) og Det skal være vegetasjonsdekke gjennom vinteren langs vassdrag som mottar overflateavrenning fra jordbruksareal. Kravet gjelder kun for det arealet hvor vannet samles og renner av mot vassdraget (§ 3 Miljøkrav, punkt 4).

I dagens bestemmelser står følgende om vegetasjonssoner:

Buffersone: Varig vegetasjon langs vassdrag (gras i engomløp, busker eller trær) med minimum 6 meters bredde, eller areal i stubb på minimum 20 meters bredde. Buffersone kommer i tillegg til kravet om 2 meter naturlig vegetasjon i forskrift om produksjonstilskudd § 4 (§ 2 Definisjoner, punkt b) og Det skal være buffersone langs alle vassdrag som mottar avrenning fra jordbruksareal (§ 3 Miljøkrav, punkt 3).

¹ Se for eksempel NVEs veileder - Kantvegetasjon langs vassdrag - http://publikasjoner.nve.no/veileder/2019/veileder2019_02.pdf

Bredden på kantsoner må opprettholdes og måles ved 10-års flom

Enkelte kommuner har mye strengere krav til kantsoner enn det som foreslås i ny forskrift, nettopp på grunn av de mange fordelene med en bred kantsoner. For eksempel har Bærum kommune i kommuneplanens arealdel bestemmelse § 11.4 Vassdrag, som sier: *Langs vassdragene skal det opprettholdes og utvikles en vegetasjonssone på minst 10 meter².*

Vi mener derfor at forslaget på 6 meter bredt vegetasjonsdekke langs alle vassdrag må være et minimumskrav slik det står i gjeldende forskrifter for miljøkrav. Forslaget på bredden av areal i stubb er endret fra *minimum 20 meter fra vannet til opptil 20 meter fra vannet*. Vi mener at bredden av areal i stubb fortsatt må være på minimum 20 meter fra vannet slik det står i gjeldende forskrifter for miljøkrav. Der det gjelder lokale bestemmelser som er strengere enn dette, må disse selvsagt ikke fravikes. Forslaget om minimum 6 meter vegetasjonsdekke og minimum 20 meters bredde av areal i stubb må gjelde områder hvor det ikke er bestemmelser, eller der det er bestemmelsene som er svakere enn kravet.

I tillegg må avstandene måles etter NVEs definisjon av 10-årsflom, med tanke på dagens klimautfordringer.

Behov for klargjøring av definisjoner på vegetasjonen ved vassdrag

Det brukes ulike ord for vegetasjonen ved vassdrag i forslag til ny forskrift og i gjeldende bestemmelser. Ordbruken omfatter eksempelvis buffersone, vegetasjonssone og vegetasjonsdekke. I forslag til ny forskrift brukes både *Gras, busker eller annen naturlig kantvegetasjon* og *En grasdekt sone* der det i gjeldende forskrifter står *gras i engomløp, busker eller trær*. Det er stor forskjell på betydningen av *En grasdekt sone* og *busker og trær*, og dette har stor betydning for kvaliteten på kantsonen til et vassdrag. Vi mener dette må klargjøres, og vi ønsker at kantsonen skal ha så mye naturlig vegetasjon med busker og trær som mulig.

Kantsonekrav må ikke innskrenkes

Vi stiller oss kritiske til det som for oss ser ut som svekkelse av eksisterende miljøkrav og praksis, og strengere lokale vedtak. Miljøkrav til kantsoner/buffersoner er et svært viktig virkemiddel for å forhindre partikkelavrenning, fange opp næringsalter og forhindre erosjon og dermed unngå at vannkvaliteten i vassdragene forringes. Svekkelse av miljøkravene vil for å nå miljømålene og gjøre det vanskeligere nå miljømålene.

FNF mener det derfor er veldig viktig å ikke innskrenke disse kravene.

Innspill til kriteriene til Fylkesmannen

Miljøkrav 1-5 i alle vannforekomster som fortsatt er overbelastet pga. jordbruksavrenning

De aller fleste vannforekomstene i Akershus og Østfold som ligger i jordbruksområder har en lang vei

² <https://www.baerum.kommune.no/om-barum-kommune/organisasjon/styringsdokumenter/kommuneplanen-arealdel/>

å gå for å nå miljømålene. I flere av vannområdene har det vært en kraftig økning i høstpløyningen de siste årene. Det finnes flere eksempler på forekomster med moderat tilstand, der jordbruket står for 50% av tilførsel biotilgjengelig fosfor. For eksempel tilløpsbekker til Vorma sør for Sundet (000-1581-R) der 65 % av tilførselen av biotilgjengelig fosfor er fra jordbruk og vannforekomsten Hæra (002-1576-R) der 56 % av tilførsel av biotilgjengelig fosfor fra jordbruk³. Erfaringer fra blant annet Øyeren viser at miljørådgivningen og økonomiske virkemidler ikke fører til økt tiltaksgjennomføring. FNF Akershus og FNF Østfold mener at krav 1-5 bør være minimumskrav i alle vannforekomster hvor jordbruk er en viktig påvirkning og miljømålene ikke er nådd. I vannområder som øvre del av Haldenvassdraget og Morsa bør Fylkesmannen gjeninnføre tilsvarende krav som var før 2013. Vi viser i den sammenheng til jordbrukets medansvar for de alvorlige algeoppblomstringene i øvre del Haldenvassdraget og økte algemengder i Vansjø sommeren 2019.

Vannrelaterte naturtyper og vannlevende rødlistede arter bør vektlegges i større grad

Det bør i større grad legges vekt på vannrelaterte naturtyper og vannlevende rødlistede arter og sesongvarierte påvirkninger på disse (eksempelvis avrenning og kreps + elvemusling). Flere vannforekomster som inneholder sårbare arter som kreps og elvemusling ligger på vippen mellom god og moderat tilstand blant annet på grunn av mye avrenning fra landbruk om høsten. For eksempel er vannforekomsten Kampåa nedre (002-1585-R) i moderat tilstand, og er periodisk påvirket av landbruk, eksempelvis ved nedbør og snøsmelting. Vi er klar over at det også er andre påvirkninger i Kampåa, slik som avløp og vannuttak og vannføringsendring, som kan ha innvirkning på tilstand, men vi mener at alle sektorer må bidra.

Miljøkrav kan være et viktig ledd i å forbedre tilstanden, og vi mener slike vannforekomster burde ha miljøkrav for å ivareta vannrelaterte naturtyper og vannlevende rødlistede arter.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Østfold

Nina Frydenlund
Fylkeskoordinator

ostfold@fnf-nett.no

98 62 41 69

Forum for natur og friluftsliv Akershus

Maria Rundhaugen Tesaker
Fylkeskoordinator

akershus@fnf-nett.no

45 16 68 79

³ Lokal tiltaksanalyse, kap. 17. vedlegg 2

[https://huvo.no/filer/dokumenter/rapporter/interne/Tiltaksanalyse for Vannomradet Hurdalsvassdraget Vorma.pdf](https://huvo.no/filer/dokumenter/rapporter/interne/Tiltaksanalyse%20for%20Vannomradet%20Hurdalsvassdraget%20Vorma.pdf)

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
ØSTFOLD

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
AKERSHUS